

En idyll från l'ancien régime.

Det franska Canadas tillstånd vid den svenske naturforskaren
Pehr Kalms besök.

I Hans Aldrakristligaste Majestäts stater räknade man året efter Kristi börd 1749. Det gamla franska konungadömet lutade mot sitt fall och de krafter som underminerade dess stolta byggnad voro i oafslätlig verksamhet. Madame la marquise de Pompadour upprätthöll sitt välde och samlade sina millioner, bekymmerslös i förhoppningen att syndafloden skulle komma först *efter* hennes tid, murarne, som omgäfvat le Parc aux Cerfs stängde för världens blickar en afgrund af brott och skändlighet, hofvets medlemmar och uppvaktande imiterade på bästa sätt det kungliga föredömet, och under allt detta sjönk Frankrikes kredit och dess befolknings välstånd med en oroväckande fart. Väl hade klarseende andar och varma hjärtan gripit sig an med värfvet att påpeka statlifvets brister och föreslå medlen till dess upprättelse, men det tjänade till så godt som ingenting, det endast blottade olyckans vidd.

Det tillhör icke mig, ej heller detta tillfälle att söka utröna, hvar orsaken till det allmänna förfallet låg; det torde kanske icke vara orätt att antyda, att historieforskningen i denna sak ännu icke sagt sitt sista ord. Jag nöjer mig med att påpeka, att styrelsens oförmåga och seder-
nas inflytelser hade medfört ett ohållbart ekonomiskt tillstånd. »Rundt omkring oss», säger *d'Argenson* i sina memoarer af 1740, »under fullkomlig landsfred och god skörd dö människor hoptals såsom flugor, emedan de i sitt armod icke hafva någonting annat än växtämnena att äta; i staden Chanterillault äro bland fyratusen själar adertonhundra i behof af understöd.»

Tidens ledande andar voro sysselsatta hvar och en på sitt vis. *Voltaire* tillbragte dels kringflackande och dels på Cirey sista året af sin fjortonåriga sammanlefnad med *Madame du Châtelet* säkerligen medveten om, att den hängifvenhet från hennes sida, som han utan tvekan och ånger hade velat usurpera från den legitime maken, nu hade vändt sig mot en annan, en yngre man. Midt under de litterära och vetenskapliga studierna hinner han att samla rökelse åt Ludvig den XIV:s och nedrigheter